

SPORDA REKREASYON ALANI

DOÇ. DR. HAKAN SUNAY

Dr. Velittin Balcı

***Ankara Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi***

SERBEST ZAMANIN ANLAMI VE ÖNEMİ

- **SERBEST ZAMAN NEDİR?**
- **Serbest Zaman;** Yemek, uyumak, ev işleri ya da diğer toplumsal yükümlülüklerden arta kalan zamandır. Gelir, Yer, Yasalar, Toplumsal kurallar, insanın her dakikasını denetleyemez. Dolayısıyla serbest zaman insanın kendine ait zaman dilimlerinde kendi seçimlerine göre belirledikleri zaman olarak tanımlanabilir.
- **Aristoteles'e göre;** serbest zamana ilişkin etkinlikleri, maddi olarak çıkar sağlayan yararlı ya da gerekli etkinlikler değil, insanların özgür olarak kendi seçtiği etkinliklerdir.

SERBEST ZAMAN NEDİR?

- **Leisure** 18.yy. da ortaya çıkan Sanayi Devriminin bir ürünüdür. Açıklamanın devamında, “çalışanların büyük bir kesiminin yaşamında serbest zamanın var olabilmesi için iki ön koşulun olması gerektiğini öne sürmektedir.
- **Birincisi**, “topluluk, ortak ritüel yükümlülükler yoluyla faaliyetlerini yönetmeyi bırakır (İbatede katılmak gibi)”,
- **ikincisi**, “yaşamak için kazanan insan diğer aktivitelerini bir kenara bırakır”

Çizelge1. Serbest zaman anlamlarının çağdaş temaları

Zaman	Tema (1)	Tema (2)
Serbest zaman	Zorunluluklardan arta kalan zaman	Benim için hafta sonu
Rekreasyonel etkinlik	Herhangi bir iş anlamına gelmeyen deneyim	Benim için oyun, TV, izlemek vb.

SERBEST ZAMANLA İLGİLİ KAVRAMLAR (1)

- **ZAMAN**

- Zaman kavramını kelime anlamı olarak değil de serbest ve rekreasyon alanları ile ilişkili olarak incelersek; zamanı ilk olarak, çalışma zamanı ve çalışma dışı zaman olarak ayırmak basit bir yaklaşımla doğru olacaktır. Diğer taraftan, yine aynı kavramla ilişkili olarak zamanı aşağıdaki şekillerde sınıflayabiliriz:

SERBEST ZAMANLA İLGİLİ KAVRAMLAR (2)

• Mekânsal zaman

- Mekânsal zaman olarak sözü edilen zaman kavramına, bulunduğumuz mekana ve alana göre geçirmek zorunda olduğumuz zaman olarak bakabiliriz. Örneğin; ulaşım saatleri, etkinliğin başlama ve bitiş saatleri, bir iş yerinin açılış ve kapanış saatleri gibi.

• Evrensel ya da coğrafi zaman

- Yaşadığımız evrende ülkeler arası saat farklarından kaynaklanan yaşamak zorunda kaldığımız zaman olarak örneklenebilir. Diğer yandan coğrafi zamana örnek olarak ülkelere göre bir işin yapılma zamanı veya ülkelerde zamanı kullanım biçimleri verilebilir

• Psikolojik zaman

- İçinde bulunduğumuz ortama göre hissettiğimiz veya ruhsal durumumuza göre yaşadığımız zaman olarak örnek verilebilir.

OYUN (1)

- **Oyun;** Biçim açısından özgür, kurmaca ve olağan hayatın dışında, her türlü maddi çıkar ve yarardan arınmış, sınırlandırılmış zaman ve mekânda tanımlanmış bir eylem olarak ele alınabilmektedir (buradaki tanımlamada mekânsal zaman ayırımına gönderme yapmak yerinde olacaktır).Oyun; bir şey için mücadele ve bir şeyin temsilidir. Oyun kutsal bir eylemdir. Yani kendi kendini yapan bir şeydir. Dramadır. Yani kendi kendini yapan bir şeyin bir gösteri ve yarış haline bürünmesidir. Oyunda gerilim ve belirsizlik vardır.
- **Huizinga'ya göre Oyun;** Belli bir zaman ve irade sınırları içinde açık bir düzene uygun olarak, gönüllü, maddi yarar ve gereklilik alanının dışında cereyan eden bir faaliyettir. Oyunun ortamı büyülenme ve heyecandan oluşur. Oyun kendisiyle birlikte neşe ve gevşeme getirir.

OYUN (2)

- **Schiller'e göre**, modern toplumda birey, bütünden kopmuştur. Mantık ve duyumsallık arasındaki çatışmada uygarlık, duyumsallığı ussallaştırırken onu mantığa bağımlı duruma getirmiştir. İnsan yaşamında bu iki güdünün uzlaştırılması için üçüncü bir güdüye ihtiyaç duyulur bu da **oyundur**.
- **Oyunla çalışma tam karşıttır.** Çalışma kişinin istenen hedeflere ulaşılabilmesi için en etkili hedefleri kullanılması olarak tanımlanabilir, teknik bir etkinliktir. Oyunda da bir hedef ve amaç vardır, hatta çeşitli yöntemlerde kullanılabilir. Ancak çalışmadan farkı, oyunda kullanılan araçların etkili araçların olmamasıdır. Yani oyun, yetersiz araç ve yöntemlerin bilerek seçildiği hedeflere yönelik bir etkinliktir. Örneğin; yarışmalı oyunlarda finiş çizgisine varmak için kişi kendi isteğiyle koşu yolunu dolanır da akla uygun bir şekilde kestirme olarak tarladan gitmeyi denemez

REKREASYON (1)

- **Yabancı terminolojide** bir hastalıktan sonra eski haline gelmek, tazelenmek, yorgunluğu giderek eski iş ve başarısını kazanmak anlamlarına gelen rekreasyon, zamanla eğitime de girmiş ve bir anlamda insanların boş zamanlarının değerlendirilmesini ifade etmeye başlamıştır. **Rekreasyon** insanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı bir faaliyete katılması ile monoton modern hayat ve yaşam kavgasının sıkıcı havasından sıyrılarak kendisini bulması ve kendi duygularına ortak olacak diğer insanlarla kaynaşarak zevk içinde sosyal bir kişilik kazanmasıdır.
- **Rekreasyon** insanların serbest zamanlarını değerlendirme etkinlikleridir. **Rekreasyon en yaygın haliyle**, insanların gönüllü olarak serbest zamanlarında katıldıkları ve kişisel olarak doyum sağladıkları, toplumsal ödüllendirici yanı bulunan, bireysel hem de toplumca kabul edilebilen aktiviteler olup, işten bağımsız, kendi içinde değerli olan, kişinin pek çok önemli ihtiyacını da karşılayan, dolu ve mutlu bir yaşam aracıdır.

REKREASYON (2)

- **Danford'a göre rekreasyon**; insanın boş zamanı için değerli olan etkinliklerin gereksinimini, eğitimini, olanaklarını ve danışmanlığını anlamanın hepsini içermektedir.
- **Karaküçük'e göre**; insanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkilerden tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikleridir
- **Bucher'e göre**; Rekreasyon, boş zamanda yapılır. İş değildir. Kar amacı taşımaz, Rekreasyonda kişi gönüllü olarak ve tamamen kendi arzusu ile katıldığı etkinliklerde bulunur. Rekreasyon faaliyetleri, katılana zevk veren, mutlu eden ve neşelendiren bir tarzda olur.

REKREASYONUN ÖZELLİKLERİ (1)

- **Rekreasyon etkinliklerinin birey üzerindeki etkinliklerini araştıran çalışmalarda, benzer özellik gösteren etkinlikler gruplanarak, bireyin gelişimine etkisi incelenmiştir. Burton, bu gruplamayı şöyle yapmıştır:**
- **1. Beceri gerektirmesi**
- **2. Grupla yapılan etkinlik oluřu**
- **3. Tehlikelilięi**
- **4. Kentssel-kırsal oluřu**
- **5. Parasal nitelięi**

REKREASYONUN ÖZELLİKLERİ (2)

- **Rekreasyonun özellikleri** aşağıda şekilde ayrıştırılabilir.
- **1.Serbest zamanda yapılır ve genellikle bir çeşit etkinliği gerektirir. Etkinlik, fiziksel, zihinsel, toplumsal yada duygusal olabilir.**
- **3.Gönüllülük esastır. Birey bu etkinlikleri kendisi seçer ve kendi isteği ile katılır.**
- **4.Bireysel, grupsal, örgütlü, örgütsüz gibi çeşitli durumlarda olabilir, esnektir.**
- **5.Bu etkinliklere katılmak, bireye ani ve doğrudan bir doyum sağlar.**
- **6.Ciddi ve amaçlıdır. Kişiyeye göre bir değeri vardır.**
- **7.Evrensel olarak uygulanır.**
- **8. Seçilen etkinlikler geniş bir çeşitlilik gösterir. İsteyen aynı anda birden fazla etkinlikte bulunabilir**
- **9.Etkinliklere katılma ve devam etme zorunluluğu yoktur.**
- **10.Her yaştaki ve cinsteki bireyler katılabilir.**
- **11.Etkinlikler bireyin kendisini ifade edebilmesine ve yaratıcı olmasına imkân sağlar, yeni deneyimler kazandırır.**
- **12.Maddi kazanç elde etmek amacı yoktur.**
- **13.Her türlü alan ve şartlarda uygulanabilir. (Açık-kapalı, yaz-kış, doğa, aktif-pasif)**
- **14.Etkinliklerin, katılımcıya bireysel ve toplumsal özellikler kazandırması eklenir, arkadaşlık ilişkisi kurulmasını sağlar.**
- **15.Toplumun yapısına uygun olmalıdır. Bir toplum için hazırlanan rekreasyon örneği, bir başka toplumda benimsenmeyebilir.**
- **16.Mutlu ve sağlıklı bireyler yaratmasını sağlar.**
- **17.Üretime hizmet eder, üretkenliği artırır, çalışmayı verimli kılar ve verimliliği artırır,**

GÜNÜMÜZDEKİ REKREASYON UYGULAMALARI

- *Sosyalleşme, eğitim, eğlence ve beceri kazandırma gibi işlevleri de dikkate alındığında etkinlik olarak Rekreasyonun çeşitli etkinliklerle ayrıştırıldığına rastlanılmaktadır. Ayrımın şekillenmesinde baskın unsur olarak göze çarpanlar etkinliğin yapıldığı yer, katılımcılar, amaçlar ve yöntemler olarak özetlenebilir.*
- *Etkinlik çeşitlerini açıklamadan önce başlıklarıyla yazmak gerekirse ayırım şu şekildedir:*
- *1.Fiziksel ve zihinsel etkinlikler, olarak ayırmakla başlanabilir.*
- *2.Hızlarına göre etkinlikler*
- *3.İçeri ve dışarı etkinlikleri*
- *4.Parklar, halka açık alanlar, Orman alanları*
- *5.Sportif aktiviteler*
- *6.Hobiler, sanat aktiviteleri, uğraşılar*
- *7.Oyun ve eğlence biçimli etkinlikler*

İÇERİ VE DIŞARI ETKİNLİKLER

- Rekreasyona katılan kişilerin tercihlerine ve dâhil oldukları organizasyonlara bağlı olarak tanımlanan etkinliklerdir. Örneğin, kapalı alanlardan, spor salonlarından, hobi odalarına kadar genişletilebilecek, içerisinde malzeme ve donanımlarıyla bezenmiş alanlarda yapılan etkinlikler olarak açıklanabilir. Jimnastik salonları, yüzme havuzları, kuvvet geliştirme salonları, sinema salonları, bowling salonları, yürüyüş ve koşu alanları, çeşitli kurallı sporların yapıla geldiği spor salonları, açık ve kapalı alanlarda yapılan her türlü etkinliği kapsamaktadır.*

PARKLAR, HALKA AÇIK ALANLAR ORMAN ALANLARI

- Daha çok kamusal alan olarak adlandırılan bu alanlarda yapıla gelen etkinlikler genellikle bir organizasyon tarafından düzenlenmemiş etkinlikler olarak tanımlanabilir. Ancak, bir kamu organı olana belediyelerin parklara sahip olduğu düşünöldüğünde, onların herhangi bir etkinliği düzenleme ve tesis yapma ayrıcalığını ve yararını da göz ardı etmemek gerekir. Bu alanları ve etkinlikleri örnekleme gerekir; büyük parklar, göletler ve sulak alanlar, milli parklar, doğal alanlar, paten sahaları, kuş gözlem sahaları, nehir alanları, balık avlama alanları, kamp alanları, piknik alanları, sightseeing diye adlandırılan manzara gözlem alanları ve diğerleri olarak örneklenebilir.*

SU AKTİVİTELERİ

- Coğrafi konuma bağlı olarak değişen ve su ile yapılan aktiviteler ve aktivite alanları, doğal ve suni olarak ayrılmış durumdadır. Deniz kenarları, nehirler, durgun sular, balık avlanma sahaları, rafting ve kano yapılan parkurlar, şelaleler, sulu kanyonlar, ve mağaralar hemen akla geliveren doğal aktiviteler ve alanlarıdır. Diğer taraftan yüzme havuzları, suni göletler, şehir Aqua parkları, özellikle yaz aylarınının sıcak günlerinde yüksek katılımı olan etkinlik alanlarıdır.*

SPORTİF AKTİVİTELER

- *Bu aktivite çeşitleri bütün olimpik ve olimpik olamayan sporları kapsamaktadır. Bu tür etkinlikler bir organizasyon aracılığıyla yapılabilirken, bağımsız ve bireysel özgürlükle de katılım fırsatı yaratmaktadır. Bir havuza üye olup haftalık yüzme antrenmanına katılabilir, masa tenisi oynayabilir, ya da veteran voleybol takımının bir üyesi olarak bir lig organizasyonuna katılabilmek mümkündür.*

HOBİLER SANAT AKTİVİTELERİ UĞRAŞILAR.

- *Günümüzde Hobiler, sanat aktiviteleri, uğraşlar ülkeler çapında oldukça yaygın bir etkinliktir. “Do it your self” uğraşlar pazarlama sektörüne yeni bir alan açmıştır. Sergi salonları, boya malzemeleri, kolaylaştırılmış veya yarı tamamlanmış sanat aktiviteleri, beceri kursları, yemek pişirme toplulukları, müzik dersleri ve çalgı aleti öğrenme kursları katılımı yüksek serbest zaman aktiviteleri olarak dünya genelinde oldukça yaygındır.*

REKREASYON HİZMET YAPILANMASI VE İSTİHDAMA İLİŞKİN ROLLER

- Rekreasyon uzmanı ve liderler, antrenörler, spor yöneticileri hatta Beden eğitimi öğretmenleri bu sektörün uzmanları olarak hali hazırda eğitimlenmektedirler. Eğitimler ülke farklılıklarına değışmekle birlikte eğitim içeriği katılımcıların gereksinimlerine dönük olmaktadır. Dolaylı olarak veya doğrudan sağlanan hizmetler toplu, bireysel özelliklere göre değışebilirken etkinliler için gereken malzemeler ve bunların sağlanmasıdaki uzmanlıklar da rekreasyon hizmetinin gereklerini oluşturmaktadır. Örneğin, Tenis raketinin ipinin gerilmesi ve griplerini yenilenmesi hizmet gerektirirken tenis tekniğini öğrenmek için uzman desteği almak diğer hizmet alanını oluşturmaktadır. Başka bir örnek olarak, ata binmesini öğrenmek uzman binici eğitmeni hizmeti gerektirirken, atın bakımı başka bir geri plan hizmet ihtiyacının doğmasına neden olmaktadır.*

MESLEK OLARAK REKREASYON HİZMETİ

1.Açık ve kapalı alanlardaki uzman, lider hizmetleri

- **2.Su aktiviteleri yapılan yerlerde uzman ve liderlerin yanında cankurtaranlar.**
- **3.Doğal alanlarda yapılan aktiviteleri için Doğa rehberleri ve yerel halktan alınacak coğrafi deneyime sahip yerel rehberler. Örneğin Everest için Sherpalar.**
- **4.Sanat aktiviteleri ve diğerleri için eğitim verebilecek eğitilmiş kişiler, sanatçılar.**
- **5.Aktivite alanlarında yeteri kadar istihdam edilmiş teknik personel.**
- **6.Teknoloji tasarımcıları.**
- **7.Özellikler sportif aktivitelerde liderlik yapacak uzman antrenörler.**
- **8.Etkinliklerde kullanılacak öze donanımları yenileyebilecek uzman teknik personel. Örneğin, yelken veya kürek teknesinin tamirinden anlayan personel.**
- **9.Yeteri ve gerekli olduğu kadar Sağlık personeli.**
- **10.Nehri, vadiyi, rotaları bilen rehberler.**
- **11.Malzeme kiralama merkezleri.**
- **12.Konaklama hizmetleri.**
- **13.Bilgilendirme hizmetleri(broşürler, haritalar, rehberler)**
- **14.Genel ve Özel Ulaşım Hizmetleri (helikopter veya katır ulaşımı gibi).**
- **15.İletişim Hizmetleri.**
- **16.Büro hizmetleri**
- **17.Güvenlik hizmetleri.**

Sunum bitti.....